

Bydgoszcz, dnia 31.01.2005 r.

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Bydgoszczy**

al. Ossolińskich 7
85-950 BYDGOSZCZ
☎ (052) 321-47-70
☎ (052) 321-47-60

**P/04/139
LBY-41023-03a/04**

**Sz. P.
Maria Ignatowska
Dyrektor
Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie
we Włocławku**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (jednolity tekst Dz. U. z 2001 r. Nr 85, poz. 937 ze zm.), zwanej dalej „ustawą o NIK”, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Bydgoszczy skontrolowała Oddział Rejonowy Towarzystwa Przyjaciół Dzieci we Włocławku, zwany dalej „Towarzystwem”, w zakresie **organizacji i finansowania warsztatów terapii zajęciowej przy udziale środków PFRON w latach 2002–2004 (I półrocze)**.

W związku z kontrolą, której wyniki zostały przedstawione w protokole kontroli podpisanym w dniu 29 grudnia 2004 r., Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Bydgoszczy, stosownie do art. 60 ustawy o NIK, przekazuje Pani Dyrektor niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Bydgoszczy pozytywnie oceniła realizację zadań z zakresu organizacji i finansowania warsztatów terapii zajęciowej przy udziale środków PFRON w latach 2002–2004 (I półrocze) przez Towarzystwo, mimo stwierdzonych nieprawidłowości, które nie wpłynęły jednak zasadniczo na kontrolowaną działalność.

Przesłanką takiej oceny były między innymi następujące ustalenia kontroli:

1. Towarzystwo jako Oddział nie posiadało osobowości prawnej, dlatego też Zarząd Główny Towarzystwa Przyjaciół Dzieci w Warszawie *do załatwiania wszystkich spraw związanych z prowadzeniem działalności statutowej* udzielał pełnomocnictw ważnych w okresach półrocznych. Upoważnienia na I półrocze 2003 i 2004 r. były udzielone 20 stycznia, co skutkowało brakiem umocowania osób zarządzających Towarzystwem (Dyrektor biura i Główny księgowy) do podejmowania ważnych

czynności faktycznych i prawnych związanych z funkcjonowaniem Towarzystwa i warsztatu. W okresach tych osoby nie będąc faktycznie upoważnionymi, złożyły w dniach 7 stycznia 2003 r. i 6 stycznia 2004 r. sprawozdania finansowe warsztatu za IV kwartał, obejmujące cały 2003 i 2004 r. Ponadto upoważnienia w swym zakresie przedmiotowym nie wymieniały wprost spraw związanych z prowadzeniem warsztatu.

2. Analiza kwalifikacji kadry instruktorskiej wykazała, że dwie osoby zatrudnione jako instruktorzy terapii zajęciowej nie posiadały wymaganych kwalifikacji wynikających ze stanowiska Pełnomocnika Rządu Do Spraw Osób Niepełnosprawnych. W piśmie z dnia 24 kwietnia 2001 r. skierowanym do dyrektorów i kierowników powiatowych centrów pomocy rodzinie oraz miejskich ośrodków pomocy społecznej w Polsce wskazano, że instruktorzy terapii zajęciowej powinni posiadać wykształcenie policealne o kierunku terapia zajęciowa lub wyższe o kierunku psychologia lub pedagogika specjalna.

3. Na podstawie dokumentacji związanej z wykorzystywaniem posiadanego środka transportu ustalono, że wpisy w kartach drogowych były niezgodne z przyjętym harmonogramem dowozu uczestników na zajęcia. Harmonogramy dowozu i faktyczna ich realizacja powodowały w stosunku do osób nim objętych, skrócenie obowiązującego 7 godzinnego czasu terapii.

4. Regulamin organizacyjny warsztatu, wprowadzony w życie od 15 września 2004 r. nie zawierał:

- postanowień dotyczących szczegółowego określenia zasad i sposobu dowozu uczestników do warsztatu oraz zasad i kryteriów gospodarowania środkami w ramach treningu ekonomicznego z określeniem obowiązków udziału w tym Rady Programowej warsztatu (w tych kwestiach odwoływał się jedynie do załączników, które zawierały nieprecyzyjne regulacje),
- organizacji pracy i zajęć,
- obowiązków kierownika warsztatu w zakresie:
  - a) zapewnienia odpowiednich warunków pracy i organizowanych zajęć,
  - b) planowania:
    - rozkładu zajęć w warsztacie,
    - przerw wakacyjnych uczestników warsztatu,
    - urlopów pracowników.

Natomiast postanowienia regulaminu odnoszące się do wykorzystywania dochodu ze sprzedaży produktów i usług wykonanych przez uczestników warsztatu w ramach realizowanego programu terapii umożliwiały zakup z tych środków *doposażenia pracowni WTZ zgodnie z profilem*, co było niezgodnie z treścią § 10 ust. 2 rozporządzenia Ministra gospodarki i polityki społecznej z dnia 25 marca 2004 r. w sprawie warsztatów terapii zajęciowej (Dz. U. Nr 63, poz. 587), który stanowi, że: *Dochód ze sprzedaży produktów i usług wykonanych przez uczestników warsztatu w ramach realizowanego programu terapii przeznaczają się, w porozumieniu z uczestnikami warsztatu, na pokrycie wydatków związanych z integracją społeczną uczestników.*

5. W okresie objętym kontrolą, mimo działań podejmowanych przez Dyrektora biura Towarzystwa i Kierownika warsztatu, żaden z uczestników nie znalazł zatrudnienia. W tym czasie pięć osób opuściło warsztat. Powodem rezygnacji z uczestnictwa trzech

było pogorszenie się stanu zdrowia. Pozostałe dwie osoby nie podały przyczyny rezygnacji. Znaczna liczba uczestników (56,7%) przebywała w warsztacie od początku jego powstania, tj. od 8-9 lat. Powyższe ustalenia wskazują, że efektywność prowadzonej rehabilitacji społecznej i zawodowej poprzez terapię zajęciową w warsztacie nie prowadziła do osiągania umiejętności samodzielnej egzystencji i zdolności do podjęcia zatrudnienia.

6. Negatywnie oceniono stosowanie zasad i kryteriów oraz dokumentowanie wydatkowania środków przeznaczonych na trening ekonomiczny (kieszonkowe). Nieprawidłowości ustalone w toku kontroli polegały m.in. na:

- dokonywaniu potrąceń kieszonkowego bez decyzji, a nawet wbrew decyzji Rady Programowej;
- wypłacie kieszonkowego w innej wysokości, niż wynikająca z decyzji Rady Programowej;
- pozbawianiu uczestnika kieszonkowego bez decyzji Rady Programowej oraz pominięciu uczestnika na liście wypłat kieszonkowego (wg wyjaśnień z powodu błędu pracownika);
- wypłaceniu uczestnikom w grudniu 2002 r. dodatkowej kwoty (nagrody) bez decyzji Rady Programowej, a także niezgodnie z kryteriami przyjętymi w ust. 23 wówczas obowiązującego Regulaminu warsztatu;
- podejmowaniu, we wszystkich latach objętych kontrolą, decyzji o wysokości kieszonkowego w poszczególnych miesiącach bez uwzględniania frekwencji,
- przeznaczaniu części przekazanych uczestnikom środków na fundusz remontowy warsztatu.

7. W zakresie gospodarki finansowej warsztatu ustalono, że w okresie objętym kontrolą nieprawidłowo finansowano:

- ze środków PFRON koszty z tytułu podatku od nieruchomości użytkowanej przez warsztat na kwotę 7.660 zł, zakup środków ochrony indywidualnej dla pracowników na kwotę 1.656,81 zł oraz remont (montaż i modernizacja grzejników) na kwotę 963 zł, który nie był ujęty w planie finansowym,
- ze środków bieżącego roku budżetowego wydatki poniesione w roku poprzednim – za lata 2002-2003 na kwotę 2.471,81 zł,
- z dochodów ze sprzedaży produktów i usług wykonanych przez uczestników warsztatu w ramach realizowanego programu terapii, zakup doposażenia pracowni na kwotę 718,73 zł.

Ponadto bez wymaganej zgody MOPR wydatkowano środki na zakup doposażenia pracowni na kwotę 1.547,83 zł.

8. W warsztacie opracowywano indywidualne programy rehabilitacji dla wszystkich uczestników, w tym ostatnie na lata 2004-2007. Treść programów zawierała krótkie uwagi na temat sfery emocjonalno-motywacyjnej i intelektualnej, zakresu psychologiczno-pedagogicznego, terapii zajęciowej, zaradności społecznej i higieny, metod i form pracy oraz współpracy z rodzicami, co było tylko częściowym rozwinięciem elementów wymienionych w art. 10a ust. 3 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. Nr 123, poz. 776 ze zm.), który stanowi, że: *Terapię*

realizuje się na podstawie indywidualnego programu rehabilitacji, w którym określa się:

- 1) formy rehabilitacji,
- 2) zakres rehabilitacji,
- 3) metody i zakres nauki umiejętności, o których mowa w ust. 2,
- 4) formy współpracy z rodziną lub opiekunami,
- 5) planowane efekty rehabilitacji,
- 6) osoby odpowiedzialne za realizację programu rehabilitacji.

9. W okresie obowiązywania rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 30 września 2002 r. w sprawie szczegółowych zasad tworzenia, działania i finansowania warsztatów terapii zajęciowej (Dz. U. Nr 167, poz. 1376) Rada Programowa warsztatu nie realizowała wszystkich obowiązków, które wynikały z treści § 15 tegoż rozporządzenia, w tym:

- przy opracowywaniu indywidualnych programów rehabilitacji nie wskazywała osób odpowiedzialnych za ich realizację;
- nie modyfikowała indywidualnych programów rehabilitacji w zależności od potrzeb i oceny efektów rehabilitacji;
- nie wskazywała uczestnikom warsztatu, ich przedstawicielom ustawowym, a w przypadku nie ustanowienia takiego przedstawiciela - opiekunom prawnym, możliwości i form dalszej rehabilitacji społecznej i zawodowej;
- nie wyrażała opinii odnośnie wydatkowania środków finansowych otrzymywanych przez uczestników warsztatu w ramach tzw. „treningu ekonomicznego”;
- nie dokonywała, wspólnie z centrum pomocy, corocznej oceny efektów realizacji indywidualnych programów uczestników warsztatu (oceny dokonywano bez udziału MOPR).

10. W okresie objętym kontrolą Towarzystwo jako jednostka prowadząca warsztat nie przeprowadziło żadnych formalnych czynności kontrolnych w warsztacie we Włocławku na ul. Wiejskiej 14.

W tym też okresie Towarzystwo ani warsztat nie było poddane kontroli w zakresie uczestnictwa osób niepełnosprawnych w warsztatach, przez podmiot zewnętrzny, w tym przez MOPR we Włocławku.

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli uważa za celowe:

1. Opracowanie obowiązujących standardów dotyczących kwalifikacji pracowników warsztatów z uwzględnieniem stanowiska Pełnomocnika Rządu Do Spraw Osób Niepełnosprawnych oraz podjęcie działań w celu ich stosowania w warsztatach.
2. Systematyczne stosowanie instrumentów nadzoru i kontroli w celu usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości, a także zapewnienia zgodnego z prawem funkcjonowania warsztatów utworzonych na terenie działania Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie we Włocławku.

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Bydgoszczy, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, oczekuje przedstawienia przez Panią Dyrektora w terminie miesięcznym od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonaniu wniosków, bądź o działaniach podjętych w celu ich realizacji lub przyczynach niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego przysługuje Pani Dyrektor prawo zgłoszenia na piśmie do Dyrektora Delegatury NIK w Bydgoszczy umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym mowa wyżej, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały w sprawie ich rozpatrzenia.

DYREKTOR
Delegatury Najwyższej Izby Kontroli
w Bydgoszczy

mgr Jarosław Wenderlich

Bydgoszcz, dnia 31.01.2005 r.

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Bydgoszczy**

al. Ossolińskich 7
85-950 BYDGOSZCZ
☎ (052) 321-47-70
☎ (052) 321-47-60

Dz. Rozbud
i g. k. s. k.

WYPIYNEO M.O.P.R.
Data 03.02.2005
Nr 594
Podpis [signature]

LBY-41023-04/04

P/04/139

**Sz. P.
Maria Ignatowska
Dyrektor
Miejskiego Ośrodka Pomocy
Rodzinie
we Włocławku**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (jednolity tekst Dz. U. z 2001 r. Nr 85, poz. 937 ze zm.), zwanej dalej „ustawą o NIK”, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Bydgoszczy skontrolowała Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie we Włocławku, zwany dalej „Ośrodkiem”, w zakresie *organizacji i finansowania warsztatów terapii zajęciowej przy udziale środków PFRON w latach 2002–2004 (I półrocze)*.

W związku z kontrolą, której wyniki zostały przedstawione w protokole kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, stosownie do art. 60 ustawy o NIK, przekazuje Pani Dyrektor niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Bydgoszczy w zakresie objętym kontrolą ocenia pozytywnie działalność Ośrodka, gdyż stwierdzone uchybienia miały charakter formalny i nie powodowały następstw dla kontrolowanej działalności, zarówno w aspekcie finansowym, jak i wykonania zadań z kontrolowanego zakresu.

1. Ośrodek dofinansowywał dwa warsztaty terapii zajęciowej, zwane dalej „warsztatami”, w tym prowadzony przez Polski Związek Niewidomych dla 25 uczestników oraz prowadzony przez Towarzystwo Przyjaciół Dzieci dla 30 uczestników. Środki Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych przeznaczone przez Radę Miasta Włocławka na finansowanie działalności warsztatów, przekazywane przez Ośrodek jednostkom prowadzącym wynosiły w każdym z badanych lat 774,2 tys. zł. Podkreślić należy fakt, że zmniejszone od 2003 r. przez PFRON kwoty były uzupełniane do poprzedniej wysokości (czyli o 4,7%) przez Samorząd, co pozwoliło utrzymać wysokość dofinansowania na dotychczasowym

poziomie (1.173 zł miesięcznie na jednego uczestnika warsztatu). Jednakże biorąc pod uwagę wzrost kosztów utrzymania – inflację finansowanie działalności podległych Ośrodkowi warsztatów ulegało corocznie realnemu zmniejszeniu.

2. W okresie objętym kontrolą nie został utworzony żaden nowy warsztat. Prowadzone z udziałem Ośrodka *wstępne rozmowy i uzgodnienia z potencjalnymi organizatorami warsztatów* nie zakończyły się pozytywnym rezultatem. Ośrodek nie dysponował też pełną informacją na temat liczby osób niepełnosprawnych, którym Powiatowe Zespoły ds. Orzekania o Niepełnosprawności wskazały uczestnictwo w rehabilitacji poprzez warsztaty. W wyniku przeprowadzonej kontroli NIK taka *baza danych*, w tym zakresie ma być prowadzona przez funkcjonujący w strukturze Ośrodka Dział Rehabilitacji Społecznej i Zawodowej Osób Niepełnosprawnych.

3. Treść obowiązujących umów i aneksów, na podstawie których odbywało się dofinansowywanie działalności warsztatów nie była dostosowywana do zmieniających się przepisów w sprawie warsztatów terapii zajęciowej. Brakowało między innymi:

- określenia siedziby i zakresu działania warsztatu oraz zobowiązania do wyodrębnienia w księgach rachunkowych jednostki działalności warsztatu (w umowie z Towarzystwem Przyjaciół Dzieci we Włocławku),
- postanowień zobowiązujących do dostarczania Ośrodkowi niezbędnych informacji i dokumentów dotyczących działalności warsztatu,
- ustalenia liczby oraz wymaganych kwalifikacji pracowników warsztatu,
- postanowień dotyczących obowiązku zwrotu do PFRON, za pośrednictwem powiatu:
  - a) kwoty stanowiącej równowartość wyposażenia warsztatu w środki trwałe, zakupionego ze środków PFRON, pomniejszonej o kwotę amortyzacji - w przypadku likwidacji warsztatu lub rozwiązania umowy z przyczyn leżących po stronie jednostki,
  - b) całości środków otrzymanych na adaptację dotychczas zajmowanych przez warsztat pomieszczeń wraz z odsetkami ustawowymi naliczonymi od dnia dokonania płatności tych środków, w przypadku:
    - nieuzasadnionej ważnymi przyczynami zmiany lokalizacji warsztatu, dokonanej bez uzgodnienia z Ośrodkiem w okresie 10 lat od podpisania umowy, lub
    - rozwiązania tej umowy z przyczyn leżących po stronie jednostki prowadzącej.

4. W zakresie sprawozdawczości ustalono, że roczne sprawozdania z działalności rehabilitacyjnej i wykorzystania środków finansowych warsztatów za lata 2002 i 2003 nie zawierały:

- - pełnego rozliczenia rocznego sporządzonego na podstawie bilansu rocznego działalności jednostki,
- - informacji o wykorzystaniu przez warsztat środków finansowych, z uwzględnieniem kwot uzyskanych ze sprzedaży produktów i usług wykonanych przez uczestników warsztatu w ramach realizowanego programu terapii.

5. W badanym okresie Ośrodek nie przeprowadził kontroli w żadnym z dwóch nadzorowanych warsztatów. Przeprowadzona we wrześniu 2004 r. kontrola warsztatu Towarzystwa Przyjaciół Dzieci we Włocławku wykazała szereg nieprawidłowości, w

tym dotyczących skutków finansowych związanych z uczestnictwem osoby nieposiadającej wymaganego wskazania do warsztatu.

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli uważa za celowe:

1. Dostosowanie treści umów w sprawie dofinansowywania kosztów działania warsztatów do postanowień wynikających z obowiązujących przepisów dotyczących ich funkcjonowania.
2. Egzekwowanie od jednostek prowadzących warsztaty sprawozdań zawierających wszystkie wymagane elementy.
3. Przeprowadzanie systematycznych kontroli w trybie i zakresie ustalonym w § 22 rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z 25 marca 2004 r. w sprawie warsztatów terapii zajęciowej (Dz. U. Nr 63, poz. 587).

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Bydgoszczy, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, oczekuje przedstawienia przez Panią Dyrektor w terminie miesięcznym od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonaniu wniosków, bądź o działaniach podjętych w celu ich realizacji lub przyczynach niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego przysługuje Pani Dyrektor prawo zgłoszenia na piśmie do Dyrektora Delegatury NIK w Bydgoszczy umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym mowa wyżej, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały w sprawie ich rozpatrzenia.

DYREKTOR
Delegatury Najwyższej Izby Kontroli
w Bydgoszczy
[Podpis]
mgr Jarosław Wenderlich